

Posudek (druhý) oponenta
na diplomovou práci
Karolíny Voráčkové

Ženské postavy v prózách Helgy Königsdorf(ové)

Praha: PedF UK, 2019. 85 s.

Předložená opravená verze diplomové práce se týká především její stylistické a gramatické části, kvůli nimž byla její původní verze, která je (i byla) na slušné odborné úrovni, po rozpravě odmítnuta. Její původní stylistická úroveň byla ledabylá (na ní se zřejmě podepsala rychlost písemného zpracování tématu), o to nápadnější, že je napsána v mateřském jazyce diplomantky (opakované výrazy v jednom řádku textu), gramatická úroveň textu nebyl vůbec v pořádku, předpokládám, že vinou nepozornosti, která ovšem hrubé gramatické chyby nemůže omluvit (špatné skloňování osobních zájmen, shoda přísudku s podmětem [sic]), stejně jako chyby v české syntaxi (chybějící čárky, přebytečné čárky). Opravená verze práce se tedy významně shoduje s původní verzí, a to proto, že k odborné úrovni jejího původního textu se žádné zásadní výtky nevztahovaly. Opravená verze původní výtky napravila.

V úvodních kapitolách pojednává diplomantka o životě Helgy Königsdorfové (1938–2014) v kontextu doby (žila a vědecky a literárně působila v NDR). Právě kapitolu *Helga Königsdorfová v politickém kontextu své doby* (s. 14-22) bych chtěl vyzvednout. Diplomantce se podařilo na základě vlastních autorčiných vzpomínek a znalosti historického kontextu podat svěží obraz zásadního dilematu, jímž procházela většina společenských a uměleckých elit NDR po roce 1989, především ovšem těch, které měly blízko k vládoucí SED a musely se vyrovnávat s tlakem na násilné odideologizování východoněmecké společnosti. Helga Königsdorfová zůstala zastávkyní socialistických hodnot, kriticky se vyjadřovala ke sjednocení Německa na jedné straně a zastávala se stranických reforem v SED, na druhé straně kritizovala politické praktiky SED a uznávala, že čas na reformu strany už vypršel, to vše v politicky protikladných periodikách (*Neues Deutschland*, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*), čímž si přivodila odsouzení svého postoje a nařčení z alibismu. Je zásluhou diplomantky, že celý tento zásadní ideologický svár v životě a pozdní tvorbě Helgy Königsdorfové strážlivě a věcně na základě argumentů komentuje, a podává tak obraz bolestivého společenského přerodu v počátcích dnešního sjednoceného Německa.

Významná je část o syntéze vědecké činnosti uznávané matematicky a umělecké tvorbě spisovatelky, chápající umění jako součást osobní relaxace v náročné vědecké práci. Diplomantka si byla vědoma specifického způsobu vyjadřování spisovatelky, proto vhodně zařadila kapitolku *Exaktní věda a literární umění* (s. 22-26), v níž se pokusila na základě autorčiny sebereflexe postihnout vnitřní svár rozumu a citu, s nímž Königsdorfová do literatury tehdejší NDR vstoupila, a který okamžitě (pozitivně i negativně) zaujal literární kritiku. Diplomová práce se věnuje ženským postavám, které v autorčině tvorbě dominují. O problematiku emancipované ženy jde autorce především – o ženu, která je teoreticky (v tehdejší socialistické společnosti proklamativně) ve všem rovnoprávná s mužem, přesto nežije naplněný a spokojený život. Diplomantce se podařilo poukazem na sociologickou studii Anny Kaminské z roku 2016 *Frauen in der DDR* zařadit povídková témata Helgy Königsdorfové do celkového paradigmatu doby jejich vzniku a osvětlit dnes již ne zcela jasná místa jejich dobové recepce. Königsdorfová sice důsledně tematizuje ženský emancipační proces, její tvorba je však na hony vzdálena dobovému bojovnému feminismu, jak jej praktikovaly hlavně některé západoněmecké autorky, naopak až vědecky analytickým postupem přistupuje k tomuto problému při vědomí jeho dvojznačnosti – přetrvávající klíše o typické roli ženy matky, útočiště a ochránkyně rodinného krbu v hlavách četných mužů a naopak obrazu sebevědomé emancipované ženy, které cesta za kariérou zabraňuje v navazování kvalitních

partnerských a rodinných vztahů, po nichž podvědomě vždycky touží. V analýzách jednotlivých povídek se diplomantce podle mého názoru podařilo interpretačně vystihnout nejzákladnější motivy a podněty, které Helgu Königsdorfovou k literární tvorbě vedly. Využívá k tomu i sekundární literatury – v oblasti genderových vztahů slavný esej Simone de Beauvoir *Druhé pohlaví* (č. 1996), pro pochopení role vědkyně Königsdorfové pak esej Horsta Haaseho *Von der Mathematik zur (schönen) Literatur – Helga Königsdorf* z roku 2012. Za výborné považuji, že diplomantka použila k dokladu o mezních hranicích reálna a fantastična teoretickou práci Horsta-Jürgena Gerigka *Lesen und interpretieren* s jeho teorií poetologické diference, kterou se při interpretaci pokusila aplikovat. Na závěr konstatuji, že stylu, formě i jazyku vyprávění je v diplomové práci věnován dostatečný prostor.

Diplomová práce je napsána česky, možná i proto, že část povídek vyšla již před časem v překladu. Chci upozornit na dvě nesrovnalosti. V českém textu používáme české názvy německých spolkových zemí. Působí nesourodě, když čteme, že autorka kandidovala za PDS/Linke v Baden-Württembergu, když máme českou variantu Bádensko-Württembersko (s. 22). Pokud citujeme stat', jež je součástí obsáhlejší publikace, nepoužíváme zkratku „v“, ale „in“ (s. 83).

Diplomovou práci **doporučuji k obhajobě**.

Otázky k obhajobě:

- 1) Helga Königsdorf je výraznou představitelkou tzv. ženské literatury v bývalé NDR. Dovedla byste ji porovnat s ostatními vynikajícím spisovatelkami té doby – Christou Wolf, Irmtraud Morgner nebo Sarah Kirsch?
- 2) Jakou roli hrají autobiografické motivy v její tvorbě?

28.08.2019

prof. PhDr. Milan Tvrdlík, CSc.